

Suvalkijos tautinis kostiumas pirmaisiais XX a. dešimtmečiais

---

Teresė Jurkuvienė

*Kultūros ir meno institutas,
Tilto 4, 2001 Vilnius, Lietuva*

Straipsnyje nagrinėjamas lietuvių tautinio kostiumo formavimosi procesas, vykęs XX a. pirmaisiais dešimtmečiais. Atskleidžiamas ypatingas Suvalkijos regiono vaidmuo ir priežastys, ilgam išpopuliarinusios suvalkiečių tautinius drabužius beveik visoje Lietuvos teritorijoje.

Raktažodžiai: tautinis kostiumas, liaudies drabužiai, regioninis savitumas, Suvalkija, liaudies drabužių interpretacijos

---

Lietuvių tautinio kostiumo istorija prasidėjo XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje už Didžiosios Lietuvos, tuomet okupuotos carinės Rusijos, ribų. Iki 1905 m. svarbiausia jo formavimosi vieta buvo Mažoji Lietuva, kurioje veikė legalios lietuvių kultūrinės draugijos, ėjo vietiniai periodiniai leidiniai, padedantys platinti tokių rūbų idėją ir daryti įtaką jų pavidalo raidai. Nenuostabu, kad po 1905 m., kai tautiniai drabužiai ėmė sparčiai plisti ir Didžiojoje Lietuvoje, ten pirmiausia išgalėjo ir apie porą dešimtmečių vyravo būtent lietuvininkų veikėjų suformuotas moteriško tautinio kostiumo modelis. Tokie rūbai būdavo propaguojami atgautoje spaudoje¹ ir pailiustruojami lietuvininkų choristų nuotraukomis kaip sektini pavyzdžiai.

Tačiau maždaug 3-iojo dešimtmečio II pusėje lietuvių tautinis kostiumas gana aiškiai pasuko link Suvalkijos liaudies drabužių interpretacijų. Reikėtų patikslinti, kad laikotarpiu, apie kurį kalbame, sąvokos „lietuvininkų“ ar „suvalkiečių“ tautiniam kostiumui dar negali būti taikomos šiandien įprasta sąmoningo konkretaus regiono liaudies drabužių kopijavimo prasme. Regioninio tautinio kostiumo modelio samprata Lietuvoje prigijo tik 4-ajame dešimtmetyje. Pirmųjų amžiaus dešimtmečių rūbai daugumos lietuvių buvo suvokiami ir gaminami tiesiog kaip „lietuviški“, tačiau, kadangi tautiniai drabužiai neišvengiamai būdavo modeliuojami pagal kokį nors konkretų pavyzdį, pastarojo kilmė dažniausiai uždėdavo jiems savitą antspaudą.

Tautinio kostiumo formavimasis ir raida XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje Mažajoje Lietuvoje yra gana nuodugnai tyrinėti, ypač Irmos Šidiškienės straipsniuose². Tuo tarpu specifinis Suvalkijos vaidmuo šiame procese pirmaisiais XX a. dešimtmečiais vis dar nėra pakankamai atskleistas. O kad jo būta ganėtinai reikšmingo, liudija faktas, jog 3-iojo dešimtmečio pabaigoje autoritetinga komsija, kurioje svariausią žodį tarė Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė (žemaitė) ir Antanas Žmuidzinavičius (dzūkas), siūlė visoms lietuviškoms kostiumą, panašiausią į suvalkietišką³. Netgi 4-ojo dešimtmečio II pusėje, prieš pat Antano Tamošaičio knygos, pirmojo (neskaičiuojant nedidelės apimties straipsnių periodikoje) lietuviško leidinio, pristatančio regioninius tautinio kostiumo variantus⁴, pasirodymą, tuo metu Rygoje gyvenanti Halina Kairiūkštytė vis dar siūlė lietuviškoms vilkėti suvalkietiško tipo kostiumu, nes tik jis vienas meniškumu galėjęs prilygti puošniems latvių ir kitų šalių tautiniams drabužiams⁵.

Kuo gi Suvalkijos regiono tautinio kostiumo situacija XX a. pradžioje skyrėsi nuo kitų Didžiosios Lietuvos etnografinių sričių? Norint tą paaiškinti, pirmiausia reikėtų trumpam sugrįžti į Mažąją Lietuvą, kurioje užsimezgė bent kelios tautinio kostiumo raidos kryptys. Vieną jų pradėjo Georgas Zauerveinas, pirmasis lietuvių tautinio kostiumo skatintojas, kuris svarbiausia veikla formuojant tokį kostiumą laikė autentiškos liaudies aprangos rinkimą ir dėvėsenos rekonstravimą⁶. Tai atitiko Vokietijos praktiką, kur jau egzistavo liaudies drabužius kaupiantys mu-

ziejai, ir niekas nebeabejojo liaudies palikimo verte. Jei G. Zauerveino pradėtoji linija būtų nuosekliai tęsta, greičiausiai XX a. pradžioje Lietuvoje būtų pasirodę naujai pagaminti tautiniai kostiumai, gana tiksliai, bent jau pritaikant visas turimas žinias, kopijuojantys liaudies drabužius. (Panašiai šis procesas vyko Estijoje ir Latvijoje, kur dainų švenčių ir tautinių kostiumų atsiradimą taip pat paskatino folkloro gerbėjai vokiečiai.) Tačiau Mažojoje Lietuvoje greta kostiumų, sukomponuotų iš autentiškų, kaimuose surinktų drabužių, labai greitai pasirodė – daugiausia Vydūno dėka – ir kostiumai, savaip interpretuojantys bei koreguojantys autentišką paveldą⁸. Manyta, kad tokiu būdu galima išvengti svetimės įtakos, atkurti senoviškesnius tautinius kostiumus, nei galima rasti kaimuose. Tautinių kostiumų kūrybą dar labiau komplikavo tokie rūbus propaguojančių lietuvių kultūros veikėjų prieštaringi siekiai. Viena vertus, siekta atkurti senovinę, ryškiais nacionaliniais brožais pasižyminčią aprangą (taigi laikytis tikslumo), tačiau ne mažiau norėta pasiekti, kad nacionaliniai drabužiai būtų visuotinai ir visomis progomis vilkimi (tada būtina juos pritaikyti savo epochos praktiniams poreikiams, taigi – pakeisti). Lietuvininkės choristės ir kitos kultūrinės veiklos puoselėtojos pradžioje rengėsi ir kaimuose surinktais rūbais, ir naujai pasiūtais bei pakoreguotais drabužiais⁹. Pastaroji tendencija labai greitai Mažojoje Lietuvoje įgijo ryškia persvarą. Atrodo, tą lėmė ne tik kur kas įprastesnis ir, reikia manyti, daugeliui moterų patrauklesnis pakoreguoto kostiumo pavidalas, bet ir ta aplinkybė, kad labai pageidaujama senoviškų drabužių kaimuose buvo surenkama nebedaug. Anksčiau negu patys lietuviai senuosius Mažosios Lietuvos liaudies drabužius pradėjo rinkti vokiečių muziejai ir kolekcininkai, mielai pirkė Vokietijos liaudies meno mėgėjai, gerokai ištuštinę lietuvininkų kaimo skryniais. Antai 1908 m. Berlyne surengtoje gana didelėje lietuvininkų liaudies meno parodoje-pardavime įdomiausius ir seniausius amžiumi eksponatus pristatė būtent kolekcininkai¹⁰.

Lietuvių tautinio atgimimo veikėjai patys intensyviau kaupti liaudies audinių ir drabužių rinkinius pradėjo nuo 1907 m., nuo pirmųjų Lietuvių dailės parodų. Toms parodoms bene daugiausia senovinių moterų drabužių – prijuosčių, juostų, galvos papuošalų – tiekė nebe Mažoji Lietuva, o Suvalkija – dar neišsemtas ir naujai atrandamomis vertybėmis žavintis regionas¹¹. Parodos skatino papildomą eksponatų rinkimą kaimuose – žinoma, dažnai tame regione, kuris jau sudomino liaudies meno mėgėjus. Suvalkijos kaimuose nebedėvimų, bet vis dar saugomų senųjų drabužių buvo išlikę gana daug. Kraštas buvo ekonomiškai pajėgus. Todėl kaimo išėjusių drabužių, išėjusių iš mados, kuri kito palyginti sparčiai, suvalkiečiai dažnai nebepersiūdavo. (Senų drabužių persiuvimas vyravo skurdesniuose regionuose.) Nebenaudojami seni rūbai, dažnai labai geros būk-

lės, atitekdavo kolekcininkams, o kartais, kaip matysime, buvo įtraukiami į naują tautinio kostiumo ansamblį. Trečiajame dešimtmetyje Lietuvoje jau buvo sukauptos nemenkos privačios liaudies drabužių, ypač prijuosčių ir juostų, kolekcijos – žinomiausias iš jų buvo Joanos Griniuvienės ir Kazio Griniaus prijuosčių rinkinys iš Marijampolės apylinkių¹². Išpūdingos ir spalvingos XIX a. vidurio bei II pusės suvalkiečių prijuostės greitai užtemdė kitų etnografinių sričių audinius. Šiuo požiūriu, pavyzdžiui, labai įdomu skaityti 1930 m. išleistos Pauliaus Galaunės knygos „Lietuvių liaudies menas“ skyrelį, aprašantį lietuvių liaudies prijuostes¹³. Prijuosčių audimo technikos bei jų puošybos būdų analizė akivaizdžiai remiasi beveik vien tik suvalkietiškais pavyzdžiais.

1905 m. prasidėjusį spartų lietuvių tautinio kostiumo plitimą daugiausia skatino legalizuota lietuviška spauda. Vienas ankstyviausių leidinių, ypač daug nuveikęs populiarinant tautinius drabužius, buvo savaitinis katalikiškos krypties žurnalas „Šaltinis“, 1906–1914 m. leistas Seinuose. Žurnalas minimu laikotarpiu daugiausia buvo skirtas Užnemunės aktualijoms. Iš kitų to meto leidinių jis išsiskyrė gausiomis iliustracijomis. „Šaltinis“ publikavo daug nuotraukų, pristatančių skaitytojams liaudies ir tautinius drabužius. Skirtingai nuo kitų to meto periodinių leidinių – „Vilniaus žinių“, „Vilties“, „Lietuvių laikraščio“, „Naujos lietuviškos ceitungos“, „Šaltinio“ leidėjai nekommentavo publikuojamų tautinio kostiumo pavyzdžių, žurnalo puslapiuose nebuvo diskutuojama, koks tas kostiumas turėtų būti. Tačiau pačios nutraukos pakankamai iškalbingos: jos atspindėjo tolesnę lietuvių tautinio kostiumo sampratos raidą ir gana kryptingai formavo skaitytojų požiūrį bei skonį.

Pirmiausiai „Šaltinio“ puslapiuose matome, kaip pamažu atsiskiria liaudies ir tautiniai drabužiai. Žurnale dažnai publikuoti liaudies gyvenimo – kaimo darbų ir poilsio – vaizdeliai¹⁴. Jie perteikti romantizuota ir kiek sentimentaloka maniera. Dažnai nuotraukų autoriai režisavo fotografuojamas scenas, pvz., nuotraukoje „Lietuvos sodžius“¹⁵ matome didelį būrį žmonių, sustatytų prieš trobą ir uoliai imituojančių įvairius ūkio darbus. „Rugiapjūtės“¹⁶ vaizdelyje svarbiausia vieta skirta merginai, pastatyta Kanuto Rusecko „Pjovėjos“ poza. (Tikroji kaimo pjovėja taip stovėdama atrodo negrabi ir jaučiasi labai nejaukiai). Savaime suprantama, kaimo gyventojai vilki drabužiais, turinčiais pabrėžti jų luomą. Akivaizdu, kad ir šiuo atveju neapsieita be režisavimo: kaimiečių darbo rūbai tai pernelyg „senoviški“ ir prasti, tai, atvirkščiai, „dirbama“ su gerąja apranga. Kita grupė nuotraukų – tradiciškai vilkinčių senų žmonių portretai, daugiausia fotografuoti prie bažnyčių. Paršuose po nuotraukomis žmonės pristatyti kaip konkrečių parapijų atstovai – Rudaminos, Marijampolės, Punsko¹⁷. Dauguma senelių fotografuoti būtent dėl savo senamadiškos aprangos: senos moterys su nuometais, kykais, namie austomis prijuostėmis, senu-

kai su milo sermėgomis arba vyžomis. Daugelis nuotraukose įamžintų senovinių drabužių yra išeiginiai, tačiau kaimo gyventojų, net ir senukų, retai bedėvimi, galimas dalykas apsilvilti tik fotografui paprašius. Reikia pastebėti, kad aptartose nuotraukose kaimo, jo gyventojų ir drabužių idealizavimas labai saikingas: teisingiau būtų kalbėti apie vaizduojamo dorą gyvenimo būdą (darbštumo, pamaldumo, kuklumo) sureikšminimą. Kai kurie nufotografuoti seneliai – tikri neturtėliai, ir tam tikrą jų aprangos romantiškumą nulėmė skurdas¹⁸.

„Šaltinyje“ buvo publikuojamos nuotraukos iš daugelio Lietuvos vietovių, nors vyravo Užnemunės, ypač jos suvalkietiškosios dalies, taip pat palyginti netolimų regionų – dešiniojo Nemuno kranto ir Vakarų Aukštaitijos – kaimo buitės vaizdai.

Labai įdomu palyginti anksčiau minėtas etnografines nuotraukas su tomis, kuriose jau be režisūros ir specialių etninio savitumo ieškojimų matome XX a. pradžios suvalkiečių, kartais ir kitų regionų gyventojus. Dažniausiai tai įvairių maldininkų grupių, procesijų, katekizmo besimokančių vaikų ar tiesiog prie bažnyčios besibūriujančių vietinių žmonių fotografijos¹⁹. Jose kaimo žmonės įamžinti su savo geriausiais drabužiais, dėvimais per atlaikus ir ypatingas iškilmes. Jų apranga greičiau vadintina ne liaudiška, o provincialia, išlaikiusia kai kuriuos tradicinės liaudies dėvėsenos relikvus, pvz., moterys visada ryši skareles, kai kurios – netgi išėigines prijuostes, vyrams kepurė ar skrybėlė vis dar tebėra šaunumo išraiška. Tačiau bendras kaimiečių išėiginių drabužių vaizdas gerokai modernesnis, kitoks nei pirmosios grupės nuotraukose.

Nemažai „Šaltinyje“ publikuota tautinių kostiumų, t. y. specialiai pasigamintų aprangos komplektų, fotografijų. Gana daug grupinių nuotraukų: bažnytinės procesijos²⁰, bažnytinių chorų choristės²¹, įvairių draugijų narės²². Kartais būdavo fotografuojamos žinomos ir gerbiamos moterys, pvz., aktyviai tautinio atgimimo sąjūdyje dalyvavusios seserys Kučinskaitės iš Kalvarijos²³. Nemažiau žurnale galima rasti išdailintų, tautiškai vilkinčių merginų atvaizdų, po kuriais paprastai būdavo užrašoma „Lietuvaitė“ arba „Lietuvaitės tautiškuose rūbuose“. Vien 1906 m. taip pavadintos nuotraukos papuošė net penkių žurnalo numerių viršelius²⁴. Tautinių kostiumų išvaizda skiriasi tiek nuo etnografiniuose vaizdeliuose matomos aprangos, tiek nuo išėiginių XX a. pradžios kaimo rūbų: kitokia drabužių komplekto sudėtis, audiniai ir dėvėsenos.

„Šaltinio“ puslapiuose pristatomas moteriškas tautinis kostiumas (vyriškas vis dar nedėvėtas) yra to paties Mažojoje Lietuvoje suformuoto tipo, tačiau nuo pastarojo skiriasi kur kas dažniau pasitaikančiu autentiškų kaimo drabužių panaudojimu. Merginos dažnai dėvi tikras kaimo prijuostes: suvalkietiškas kaitines²⁵, dzūkiškas (užnemunietiškas)²⁶, dar dažniau

– sijonus. Kartais vilkima netgi tikromis senovinėmis kaimo liemenėmis²⁷.

Atrodo, Suvalkijoje tuo laikotarpiu austos ir specialios, tautiniams kostiumams skirtos atskirų liaudies drabužių kopijos, nors šiandien sunku pasakyti, kiek pastaroji praktika buvo paplitusi. Skirtingai nuo lietuvininkų, suvalkietės savo krašto audinius kopijavo daug tiksliau: pvz., Marijampolės kraštotyros muziejuje saugomas XX a. pirmojo dešimtmečio sijonas yra tipiško tamsiai mėlyno išilgai dryžuoto kaimiško sijono kopija, tik išausta iš minkštesnių, švelnesnių vilninių siūlų²⁸.

Pasitaikydavo, nors gerokai rečiau, ir suvalkietiškių tautinių kostiumų, sukomplektuotų vien iš autentiškų senovinių kaimo drabužių. Antai mokytoja Marija Sirutytė tokius rūbus vilkėjo netgi apie 1936–1937 metus²⁹.

Pokyčiai, atsiradę lietuvių tautiniuose rūbuose po to, kai į jų formavimą įsijungė Suvalkijos regionas, buvo pastebėti gana greitai. Nūdienos akimis žiūrint, labai įdomų tuometinių suvalkiečių tautinių drabužių vertinimą pateikė Mykolas Brensztejnus – jis įžiūrėjo juose lenkų įtaką³⁰. Paradoksaliai, tačiau šio toks panašumas atsirado kaip tik dėl tikslesnio sekimo autentiška medžiaga: suvalkiečių moterų liaudiškos liemenės buvo siūtos iš prabangių fabrikinėjų XIX a. audinių – šilko, damasto ir pan. Iš panašių audinių XIX a. liemenės siuvosi visos Vidurio ir Rytų Europos tautos, tarp jų ir lenkai. Be to, ir drabužių sukirpime būta panašumo, nes daugelio šalių kaimuose sekta panašiais elitinės mados pavyzdžiais.

XX a. pirmaisiais dešimtmečiais susiformavęs suvalkiečių tautinio kostiumo pavidalas ilgiausiai išlaikytas rūbuose, skirtuose bažnytinėms procesijoms. Netgi šiandien Užnemunės parapijų bažnyčiose, ypač nuošalesnėse vietovėse (Graziškiuose, Miroslave, Zapiskiye), galima rasti tiek pirmaisiais šio amžiaus dešimtmečiais gamintų tautinio kostiumo detalių, tiek vėlesnių drabužių, išaustų ir pasiūtų tuo pačiu stiliumi, kuriam būdinga savita, gana atsargi liaudies drabužių interpretacija ir dažnas atskirų autentiškų liaudies drabužių įjungimas į naujo, jau stilizuoto kostiumo komplektą.

Išvados. XX a. pirmaisiais dešimtmečiais Suvalkijos etnografinis regionas buvo labai svarbus lietuvių tautinio kostiumo raidos procese. Ypatingą Suvalkijos vaidmenį nulėmė keletas palankių aplinkybių: gana didelis kaimuose išlikusių senovinių drabužių kiekis, aktyvus šio krašto dalyvavimas lietuvių dailės draugijos parodose, „Šaltinio“ žurnalo vykdyta šviečiamoji veikla. Suvalkietiško tautinio kostiumo variantas 3-iajame dešimtmetyje peržengė savo regiono ribas ir tapo populiarius didesnėje Lietuvos dalyje.

Gauta
2001 04 02

Nuorodos

- ¹ Z., Ponei K-is, *Lietuvių laikraštis*, 1905, Nr. 12, p. 153.
- ² I. Šidiškienė, Tautinių drabužių autentiškumas ir inovacija Mažojoje Lietuvoje XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje, *Etnologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1992, 1993, 1995*, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 1999, p. 303–306; I. Šidiškienė, Lietuvių tautinių drabužių kūrimo problematika XX a. pirmojoje pusėje, *Etninė kultūra ir tautinis atgimimas*, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 1994, p. 83–89; I. Šidiškienė, Lietuvių tautiniai rūbai XIX a. pabaigoje – XX a. antrame dešimtmetyje, *Lithuanistica*, 1995, Nr. 1, p. 97–113; I. Šidiškienė, Tautiniai drabužiai lietuvių kultūroje (XIX a. pab. – XX a. 4 dešimt.), *Amatas ir kūryba*, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 1997, p. 209–315.
- ³ K. M. A-cija (Karo Muziejaus Administracija), Lietuvaitės, atgaivinkite tautinius rūbus, *Lietuva*, 1928, Nr. 148, p. 4; K. M. A-cija, Lietuvaitės, atgaivinkite tautinius rūbus, *Trimitas*, 1927, Nr. 26, p. 825–826; G. J., Jaunalietuvė ir tautiški rūbai, *Jaunoji karta*, 1931, Nr. 6, p. 12–13.
- ⁴ A. Tamošaitis, Lietuvių moterų tautiniai drabužiai, *Sodžiaus menas*, t. 7–8, Kaunas: Žemės ūkio rūmai, 1939.
- ⁵ H. Eliass-Kairiūkštė, Daugiau dėmesio tautiniams rūbams, *Žinios*, 1936, Nr. 4; H. Eliass-Kairiūkštė, Ir vėl tautinių drabužių reikalas, *Lietuvos aidas*, 1938, Nr. 237, p. 4.
- ⁶ G. Zauerveino iniciatyva 1881 m. Šilaininkų kaime, o 1893 m. Vizbarynuose buvo surengtos šventės, į kurias lietuvininkės moterys buvo kviestos atvykti pasipuošusios senovės drabužiais. (G. Sauerwein, Ein Litauisches Volksfest, *Beilage zu Nr. 107 der Tilsiter Zeitung*, 1881, Mai 8; A-as, Lietuvininkų susirinkimas 9 juliį Vizbarynuose senoviškuose rūbuose, *Nauja lietuviška ceitunga*, 1893, Nr. 57.)
- ⁷ M. Levin, Nacionalinis romantizmas Estijoje, *Krantai*, 1991, vasaris, p. 19–24.
- ⁸ Vidūnas, *Litauen in Vergangenheit und Gegenwart*, Tilsit, 1916, p. 51–57; M. Raišukytė, Iš lietuvių gyvenimo, *Kaimynas*, 1904, Nr. 36, p. 281–282.
- ⁹ Yra išlikęs to laikotarpio Lietuvių giedotojų draugijos narės Lidijos Bajoraitės (Bajorytės) kostiumas, kuris 1907 m. buvo premijuotas šios draugijos surengtoje šventėje. (*Nacionalinis M. K. Čiurlionio muziejus*, inv. Nr. E 5391, E 5392, E 5393, E5394.)
- ¹⁰ Gaigalatis, Dėl lietuviškos parodos Berlyne, *Nauja lietuviška ceitunga*, 1908, Nr. 8, p. 1 (nenumuotas); Iš Lietuvos ir Prūsų provincų: Lietuviška paroda Berlyne, ten pat, 1908, Nr. 75, p. 1 (nenumuotas); Iš Lietuvos ir Prūsų provincų: Lietuviška paroda Berlyne, ten pat, 1908, Nr. 95, p. 1 (nenumuotas); Gaigalatis, Atžvilgis ant lietuviškos parodos, ten pat, 1908, Nr. 99, p. 1 (nenumuotas).
- ¹¹ *Literatūros ir meno archyvas*, f. 33, ap. 1, b. 17, 20, 32, 70.
- ¹² L. Šlapelienė, Kur mūsų moterų menas?, *Moteris*, 1927, Nr. 4, p. 50–52.
- ¹³ P. Galaunė, *Lietuvių liaudies menas*, Kaunas: L. U. Humanitarinių mokslų fakulteto leidinys, 1930, p. 266–268.
- ¹⁴ Nuotraukos „Pabaigtuvės“ (*Šaltinis*, 1906, Nr. 29, p. 456), „Lietuvės verpia“ (*Šaltinis*, 1906, Nr. 27, p. 425), „Į lauką“ (*Šaltinis*, 1907, Nr. 36, viršelis).
- ¹⁵ Nuotrauka „Lietuvos sodžius“ (Kauno gob., Ukmergės aps.), *Šaltinis*, 1907, Nr. 5, p. 73.
- ¹⁶ Nuotrauka „Rugiapjūtė“ (Panevėžio aps., Kauno gob.), *Šaltinis*, 1906, Nr. 24, p. 377.
- ¹⁷ *Šaltinis*, 1906, Nr. 25, viršelis; Nr. 26, p. 409; Nr. 30, p. 472; 1907, Nr. 9, p. 136; 1909, Nr. 41, p. 649.
- ¹⁸ Nuotrauka „Pora senelių“ (Rumbonių par., Suv. gob.), *Šaltinis*, 1906, Nr. 30, p. 472.
- ¹⁹ Nuotrauka „Lietuvių būrelis“ (Rumbonių par., Suv. gob.), *Šaltinis*, 1906, Nr. 11, p. 169; nuotrauka „Maldininkų kompanija iš Marijampolės Vilniaus Kalvarijoje“, *Šaltinis*, 1906, Nr. 23, p. 361; nuotrauka „Seinų maldininkai Vilniuje per Sekmines“, *Šaltinis*, 1907, Nr. 31, p. 487, 488; nuotrauka „Katekizmo mokymas“, *Šaltinis*, 1908, Nr. 14, p. 216; nuotrauka „Lietuviai Ryme“, *Šaltinis*, 1908, Nr. 44, p. 698.
- ²⁰ *Šaltinis*, 1907, Nr. 26, p. 408, 409; 1909, Nr. 39, p. 617.
- ²¹ Ten pat, 1908, Nr. 46, p. 745; 1909, Nr. 24, p. 376; 1914, Nr. 31, p. 465.
- ²² Ten pat, 1907, Nr. 21, p. 329; 1908, Nr. 28, p. 441; 1909, Nr. 35, p. 546, 547, 552; 1914, Nr. 17, p. 261.
- ²³ Ten pat, 1907, Nr. 28, p. 440.
- ²⁴ Ten pat, 1906, Nr. 23, 24, 26, 32, 36.
- ²⁵ Ten pat, 1906, Nr. 36, viršelis; 1907, Nr. 4, p. 56.
- ²⁶ Ten pat.
- ²⁷ Ten pat, 1906, Nr. 26, viršelis.
- ²⁸ *Marijampolės kraštotyros muziejus*, inv. Nr. 4565.
- ²⁹ Marijos Sirutytės nuotrauką, darytą apie 1936–1937 m., parodė Liuda Viliūnienė.
- ³⁰ M. Brensztejn, The peasant art of Lithuania, *Peasant art in Russia*, London – Paris – New York: The Studio, 1912, p. 47–52.

Teresė Jurkuvienė

SUVALKIAN NATIONAL COSTUME IN THE FIRST DECADES OF THE 20th CENTURY

S u m m a r y

The history of the Lithuanian national costume began at the end of the 19th – beginning of the 20th c. Until 1905, its most important place of genesis was Lithuania Minor.

However, in the mid 1920s, the Lithuanian national costume clearly began to take on the interpretations of Suvalkija's folk clothing.

In the first decades of the 20th c., the ethnographic region of Suvalkija played a very important role in the developmental process of the Lithuanian national costume. Suvalkija's special role was determined by favourable conditions: a rather large amount of old-fashioned clothes still extant in villages, the active participation of this region in the exhibits of the Lithuanian Art Association, the educational activity undertaken by the journal „Šaltinis“.

„Šaltinis“ published many photographs that presented folk and national clothing to the readers. The photographs reflected the further development of the concept of the Lithuanian national costume and rather purposefully formed the readers' outlook and taste.

The Suvalkian national costume variant crossed its own boundaries in the 1920s and became popular in the larger part of Lithuania.